
JANA PRONSKÁ
ZRADENÁ ĽÚBOSŤ

JANA PRONSKÁ

ZRADENÁ ĽÚBOSŤ

JANA PRONSKÁ
ZRADENÁ ĽÚBOSŤ

Copyright © 2011, 2017, 2026 by Jana Pronská
Cover design © 2026 by Emil Křižka
Cover image by Emil Křižka / AI
Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s. – Slovenský spisovateľ, Bratislava
v roku 2026 ako svoju 2 858. publikáciu v elektronickej podobe.
Editorka Anna Pokorná
Zodpovedná redaktorka Alena Brunnerová
Návrh obálky Emil Křižka
Tretie vydanie
Sadzba a zalomenie do strán DLX SLOVAKIA, s.r.o.

IKAR, a.s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava
www.ikar.sk | ikar@ikar.sk

ISBN 978-80-575-1053-6

Ďakujem svojej rodine, Michalovi a deťom,
bez ktorých podpory, tolerancie a lásky
by písanie nebolo takým pôžitkom,
radosťou a potešením.

Venujem
Jarke so spomienkou
na nezabudnuteľný výstup na Muránsky hrad,
bez ktorého by možno nebol ani tento príbeh.

1. kapitola

Mala desať rokov a prvý raz v živote videla na otcovej tvári úprimný úsmev. Ba dokonca sa jej ušlo i nemotorné pohladenie po prísne zopnutých, uhladených vlasoch.

„Boh s tebou, Marica!“ povedal precítene a podal dcérinu drobnú rúčku sestre Tereze, ktorá ju vítala pred kláštornou bránou.

Nikdy nezabudne na tú bolestnú chvíľu, keď ju matka tuho objala so slzami dojatia v očiach, ktoré sa nepokúšala skryť. No aj tak ju nechala v rukách rádovej sestry.

„Boh s tebou, dieťa!“ zakývala jej a spolu otcom nastúpili do koča.

Marica tam dlho stála a dívala sa, kým za nimi nezmizol zvírený prach.

„Pripravená?“ netrpezlivo ju súrila sestra Tereza.

Pripravená? Vari mohlo byť desaťročné dieťa pripravené na to, že už nikdy nebude nič ako predtým? Že už nikdy nebude môcť nazývať svojím domovom miesto, kde sa narodila a kde vyrástla.

Odkedy sa narodil brat Ondrej, vtĺkali jej do hlavy, že svoj život musí zasvätiť službe Bohu, že bude rádovou sestrou a pýchou svojich rodičov. Mala byť ich darom za narodenie vymodleného dediča. Zvláštne: najväčšej pozornosti sa jej dostalo až vtedy, keď ju odvádzali z domova.

Kláštor Najsvätejšej Panny bol jednou z najprísnejších reholí, no zároveň doň vstupovali dievčatá z najvznešenejších rodín v krajine. Ctihodná matka predstavená bola rodom spriaznená so zosnulou prvou manželkou kráľa Mateja kráľovnou

Katarínou z Poděbrad. Aká je to však útecha pre desaťročné dieťa, ktoré náhle stratilo domov i oboch rodičov?

Zotrela si slzu, vystrela sa a bojazlivo pozrela do očí sestre Tereze.

Pred sebou mala dlhých sedem rokov noviciátu. Až potom sa z nej stane naozajstná mníška, sestra Mária, a bude môcť opustiť chladné múry kláštora.

Útle pliecka sa jej chveli, vystrašené fialkové oči sa leskli ako drahokamy, keď sa za ňou s rachotom zatvorila masívna brána a ona zočila svoj budúci domov.

Kláštor Najsvätejšej Panny bol obrovský. Za bránou sa nachádzalo rozľahlé nádvorie obohnané opevnením, niekoľko budov zoradených okolo kostola s vysokou vežou, za nimi záhrada s bylinkami a ovocný sad. Spoza hradieb vykúkalo niekoľko starých jabloní a hrušiek a Marica na ne vrhla túžobný pohľad.

Všade bolo pusto. Keby nebolo počuť tlmený spev ozývajúci sa z kostola, myslela by si, že tu niet živej duše. Desilo ju to.

Hoci doma nikdy nebolo vyslovene veselo a rodičia veľmi dbali na dodržiavanie prísnych pravidiel, vždy sa tam niečo dialo. Brata Ondreja vídala málo, poväčšine len na omši v kostole. Ako vytúžený dedič bol vychovávaný oddelene, od kolísky ho pripravovali na to, že raz prevezme majetok a stane sa pokračovateľom rodu. Juraj Mariáši so ženou sa vo svojom jedinom synovi doslova videli. Maricino miesto už bolo určené. Zvykla si, neprotestovala. Keby sa vzbúrila, potrestali by ju. Keď jej bolo smutno, zašla dolu do kuchyne a tam sa jej vždy niekto ujal. Raz to bola kuchárka, inokedy hlavná gazdiná, ba aj starý koniar ju s úsmevom povodil na kobylke po celom dvore, neraz zašli aj za brány kúrie. Tieto chvíle Marica z celého srdca milovala. Snažila sa byť poslušná, do bodky plnila všetky príkazy, len aby si občas mohla vychutnávať prchavý pocit slobody. A teraz oň nadobro prišla.

Marica si vzdychla a pevnejšie pritisla na hruď batôžtek plný všakovakých drobností, ktoré si priviezla z domu. Mala v ňom bábiku s tváričkou vyrezávanou z dreva, koráliky z rieč-

nych kamienkov, belasú stužku, ktorú jej kúpila gazdiná na výročnom jarmoku… Aby nezabudla.

„Poď, Marica, ukážem ti tvoju komôrku," vyzvala ju sestra Tereza a z rúk jej rázne vytrhla batoh. „Nesmieš si ho nechať, vari ti to nikto nepovedal? Všetko, čo budeš potrebovať, dostaneš tu. Musíš sa prezliecť a pripraviť na večernú modlitbu."

„Nechajte mi to, prosím…" odvážila sa požiadať, no prísne zovreté pery staršej mníšky ju okamžite umlčali. Stiahla drobnú dlaň a ruky schovala pod vlnený plášť. Pery sa jej zachveli a úporne zadržiavala plač. Hruď jej gniavila doteraz nepoznaná bolesť. Bola lapená v pavučine osamelosti, z ktorej nebolo cesty von.

Bezstarostný život sa navždy skončil.

O sedem rokov neskôr

Koč pomaly hrkotal po výmoľoch a cestujúcich uväznených vnútri privádzal do šialenstva. S každým podskočením sa nebezpečne naklonil a hlasným vŕzganím protestoval proti množstvu pasažierov i batožiny navŕšenej na streche. Kočiš na kozlíku v spoločnosti lokaja a komornej ticho nadával, lebo v obmedzenom priestore sa mu s opratami veľmi zle narábalo. Cesta bola takmer neschodná. Len nedávno sa krajom prehnala ničivá smršť, voda z polí stekala dolu medzami ako po kaskádach a veľa nechýbalo, aby si z cesty vytvorila nové koryto. Udupanú hlinu úplne vymyla, zostali len holé skaly, štrk a korene starých stromov lemujúcich úvoz.

Horúce júnové poludnie bez jediného mráčika na oblohe premenilo úzky štvormiestny koč zemana Juraja Mariášiho na rozpálenú pec.

Maricin otec sedel takmer bez pohnutia, len občas si hodvábnou vreckovkou zotrel kropaje potu z čela a nahladko vyholenej tváre. Žena vedľa neho mlčala, meravo hľadela von otvoreným oblôčkom a malým čiernym vejárom si kedy-tedy oviala tvár.

Vyzerali ako dve sochy bez života.

Ešteže tam bol zlatovlasý desaťročný chlapec, ktorý si po niekoľkých hodinách ustavičného rozprávania ustlal na Mariciných kolenách a driemal. Mechanicky ho hladila po vláskoch a premýšľala o rodičoch.

Neodvažovala sa ich rušiť. Cítila sa ako neviditeľná, akoby tam ani nebola, a predsa to bolo najväčšie dobrodružstvo jej života. Keď sa matka zopár týždňov pred vysviackou z ničoho nič zjavila v kláštore, mala pocit, že sa jej sníva priveľmi živý sen. Celých sedem rokov nikoho z rodiny nevidela. Z niekoľkých listov, ktoré dostala, sa dozvedela, ako dobre sa darí Ondrejovi a že to je len jej zásluha, lebo slúži Pánu Bohu, že starý koniar zomrel, že prestavali západné krídlo zemianskej kúrie a obohnali ho kamenným opevnením. Nič osobné, nijaké teplé slovko matky či otca o tom, že im chýba, že ju majú radi.

A odrazu stála na nádvorí kláštora matka a pred bránou čakal koč s otcom a desaťročným bratom, ktorého sotva spoznala.

„Zomrel tvoj starý otec, Marica, a stará matka ťa chce mať na pohrebe. Pôjdeš s nami!“ oslovila ju matka nevrlo. Vôbec nevnímala obrovskú radosť svojej dcéry a poponáhľala sa schladiť jej nadšenie. „Je to len na pár dní, grófka ti osobne vybavila povolenie u biskupa, aby si sa mohla na tejto smutnej udalosti zúčastniť. Neviem, prečo na tom tak trvá! Jednoducho si postavila hlavu a nechce pochopiť, že pred vysviackou nesmieš opustiť kláštor!“ rozprávala a rozprávala, no sotva na ňu pozrela.

„Aha…“ šepla Marica a stiahla sa. Chcela matku objať, chcela jej toho toľko povedať… Veď ju nevidela sedem rokov! Napokon len silno stisla ruky za chrbtom, až jej zbeleli hánky, a potlačila v sebe všetku radosť.

Tak ju to naučili.

Srdce jej búchalo až v hrdle, keď sa za ňou zatvorila kláštorná brána a ona sa konečne nadýchla. Takmer ju obchádzali mdloby z pocitu náhlej slobody. Nech už bol dôvod starej matky akýkoľvek, vopred ju za jej rozhodnutie zbožňovala.

Keď nastúpila do koča, otec jej nevenoval ani letmý pohľad. Nesúhlasne zovreté pery a zamračené čelo jasne signalizovali,

že tu podľa neho vôbec nemala byť. Zato brat Ondrej, z ktorého medzičasom vyrástol trochu zakríknutý chlapec, jej nesmelo podal ruku a úprimne sa jej potešil. Trocha jej zdvihol náladu a ona ho s úľubou pozorovala, keď jej niečo vysvetľoval, keď sa unudene díval z okna i keď jej zadriemal na kolenách. On jediný nepredstieral, že je neviditeľná.

Marica stála pri truhle starého otca Michala Bebeka a márne sa snažila vyroniť aspoň jednu jedinú slzu. Ako sa tak dívala okolo seba, okrem nej a starej matky nik iný taký problém nemal. Smútoční hostia prelievali potoky sĺz. Hlasný nárek žien, vážne tváre mužov, kňaz odriekajúci modlitby v neveľkej kaplnke, praskajúcej vo švíkoch.

Nad hlavami zástupu i na stenách horeli sviece a pohlcovali posledné zvyšky čerstvého vzduchu, vôňa kadidla a myrhy sa miešala s arómou tiel a ťažkých parfumov. Z tej zmesi sa Marici krútila hlava.

Nezamdli! Vydrž to! prikazovala si v duchu, no časť jej mysle prahla po zabudnutí a čiernej tme. Snažila sa na nič nemyslieť a zhlboka dýchať. Ak by teraz spadla na zem, pravdepodobne by to nikoho netrápilo.

Nenápadná sivá myška nižšieho vzrastu, oblečená do drsného hnedého habitu kláštorných noviciek, s čepcom na hlave ukrývajúcim každý vlások, spusteným až do čela. Meravo stála medzi spotenými ľuďmi a pokúšala sa nestratiť vedomie.

Veľká truhla na katafalku uprostred miestnosti, mŕtvola starca v honosnom rúchu a žena v čiernom závoji pri jeho hlave. Stála ako socha, bez pohybu, neznáma, vzdialená, takmer éterická. Marica ju pozorovala, sústredila sa na závoj, ktorý jej zahaľoval tvár, sledovala, ako sa mierne nadvihuje pri každom jej vdychu a výdychu.

„… nech odpočíva v pokoji!“ konečne vyhlásil kňaz a Marica si uľahčene vzdychla. V tej chvíli na sebe zacítila pohľad starej matky, ostrý ako britva. Zachvela sa.

Rozália Bebeková si vyhrnula hustý čierny závoj a formálne

sa posledný raz rozlúčila s manželom. Potom sa náhle zvrtla a zabodla oči do davu. Pohľadom našla svoju dcéru a vzápätí sa pristavila pri vnučke.

V tej chvíli Marica zabudla na mdloby. Vystrela sa a veľkými vystrašenými očami statočne opätovala prísny pohľad starej matky.

Keď vznešená žena vykročila, dav sa ako na povel rozostúpil. Maricu ktosi zatisol do kúta medzi ozdobné svietniky a kamennú lavicu. Do boka sa jej zabodol tepaný lístok svietnika a zastonala. Tuho prižmúrila oči, zatínajúc zuby.

„Už len chvíľku, už len chvíľočku…" mrmlala si a dúfala, že dav sa pohne skôr, než ju prebodne svietnik. A odrazu bola voľná. Náhly pocit slobody ju doslova omráčil. Zhlboka nasala vzduch do pľúc a otvorila oči. Pred ňou sa týčila dáma v čiernom a dívala sa priamo na ňu.

„Poď za mnou!" zavelila grófka Bebeková, nečakajúc na odpoveď, a rozhodne prešla špalierom smútočných hostí. Prepychový, bohato zdobený koč s insígniami jeho majiteľky už čakal pred kaplnkou, pripravený vyraziť. Dva mohutné vzpínajúce sa žrebce riadil kočiš v modrej livreji a snažil sa ich upokojiť. Dav ľudí, ktorí sa vyhrnuli von za čerstvou vdovou, kone vyplašil.

Sluha sa ihneď vrhol ku grófke a pomohol jej nastúpiť.

Marica zastala pred kočom a nevedela, čo má robiť. Za sebou začula matku, ako niečo hovorí otcovi, šumenie davu sa miešalo s nepokojným erdžaním koní.

„Tak už konečne nastúp, Marica!" vyštekla stará matka a netrpezlivo zaklopkala paličkou po podlahe koča.

Len čo sa dievča usadilo, dvere sa pribuchli a koč sa pohol.

„Tá starena sa určite zbláznila!" začula hlas svojho otca a Maricu zaliala červeň. Po očku pozrela na starú matku, ktorá pokojne nechala dcéru s rodinou stáť uprostred cesty a ani brvou nepohla.

Kým sa v hrobovom tichu viezli na hrad, Marica so sklonenou hlavou žmolila v prstoch ruženec zavesený na opasku,

očami študovala zložitý vzor striebornej výšivky na leme šiat starej matky. Boli naozaj nádherné. Lesklý čierny taft, bohato posiaty výšivkami a drahými kameňmi, ostro kontrastoval so žiarivým modrým zamatom, ktorým boli obtiahnuté lavice v koči.

Od kaplnky k hradu nebolo ďaleko, pokojne mohli ísť pešo, no stará matka očividne demonštrovala svoje postavenie. Pár minút v úplnom tichu, pod ostrým pohľadom neznámej ženy Maricu vyčerpalo väčšmi než dlhá cesta z kláštora. Chcela sa niečo opýtať, no grófkine prísne zovreté ústa schladili jej zvedavosť.

Koč zastal, stará matka vystúpila. „Poď so mnou," povedala vnučke a rázne vykročila. Cestou vydala zopár príkazov sluhom nastúpeným v rade pred dverami hradného paláca, no ani raz sa nezastavila.

Až keď sa zatvorili dvere jej komnaty, prudko si zhodila z hlavy závoj a vysoký čierny čepiec a usadila sa do kresla pred blkotajúcim kozubom. Bez tej honosnej, diamantmi zdobenej pokrývky hlavy akoby sa razom scvrkla.

„Konečne to mám za sebou! Taký rozruch už nie je pre mňa!" vzdychla si unavene, ale oči mala čulé. Žiarivé a belasé ako obloha, s vejárikmi vrások, ktoré prezrádzali vek na rozhraní šesťdesiatky a sedemdesiatky.

Marica podišla bližšie a usadila sa do kresla oproti starej matke. Fascinovane si ju obzerala, priam hltala očami. Pôsobila vznešene, aristokraticky. Hrdé držanie hlavy, premyslené gestá, ktoré však používala automaticky. Ostrý pohľad a neprístupne zovreté pery vzbudzovali rešpekt. Šedivejúce vlasy mala na temene zviazané do pevného uzla.

„Marica!" ozvala sa stará matka prísne, až sa dievča myklo. „Povedz mi, ale úprimne, si v kláštore šťastná? Je to presne to, čo si sama chcela? Tráviť celé dni v modlitbách a postiť sa? Netúžila si nikdy po rodine? Po deťoch? Po láske manžela? Po radostiach, ktoré prežívajú obyčajní ľudia?"

Marica civela na tvár starej ženy, akoby nechápala, čo od nej

vlastne chce. No Rozália Bebeková trpezlivo čakala, dala jej čas na rozmyslenie. Nenaliehala.

Pestovanou rukou si vzala z misy kocku ovčieho syra, ochutnala ho a zapila vínom.

Zmätené myšlienky, čo Marici vírili v hlave, sa jej odrážali v tvári ako v zrkadle. Neprítomný pohľad upierala kamsi do neznáma a v duchu hľadala odpoveď na jednoduchú otázku.

Ale ako má na ňu odpovedať? Ako?

Nikdy v živote sa neodvážila spochybniť, že bude mníškou. Nikdy nemala možnosť odporovať. Bolo jej to predurčené. Posledných pár rokov ani raz neopustila kláštor…

A táto žena sa jej pýta, či to sama chcela.

Ako to má vedieť?

Marica až po hodnej chvíli nerozhodne pokrčila plecami a uprela oči na starú ženu.

„Nevieš, Marica? Naozaj nevieš, či si šťastná?" nedôverčivo sa opýtala grófka.

„Neviem."

„Hlúposť!" stará žena vstala, podišla k vnučke a zahľadela sa na ňu.

„Ty nie si šťastná ani spokojná… Máš kalné oči. Si ako mŕtva!"

Maricu myklo.

Stará matka bola skutočne výnimočný zjav. Práve pochovala manžela, no Marica ju nevidela vyroniť ani jedinú slzu, na tvári sa jej nepohol ani sval, akoby ten pohreb pre ňu nič neznamenal… A teraz jej bez mihnutia oka vmietne do tváre, že je nešťastná a vyzerá ako mŕtva.

Vážne zapochybovala, či má grófka zdravý rozum.

„Tak aby si vedela, Marica…" stará matka sa znova spôsobne usadila do kresla a uchlipla si krvavočerveného moku. „Som v poriadku, nemusíš na mňa zazerať," vyhŕkla popudlivo a dievča oproti nej očervenelo.

Hádam len nie je bosorka, čo vie čítať myšlienky? preľakla sa dievčina.

„Odpusťte," ostýchavo šepla Marica a pokorne sklonila hlavu.

„S tvojím starým otcom sme mali spoločné len málo. Ako so ženou bol so mnou len dva razy. Dve noci, nič viac… Z jednej z nich sa nám narodila tvoja matka. Potom som ho takmer štyridsať rokov nevidela. Nepochybne si vydržiaval milenky. Manželku nepotreboval!“ povedala otvorene, nevšímajúc si Maricin zhrozený pohľad.

„Nebudem sa pred nikým tváriť, že som niečo vzácne stratila… A nechcem ti klamať! Nemám prečo smútiť. Vydali ma, keď som mala sotva pätnásť, v šestnástich som porodila tvoju matku a manžela som naposledy videla na dvore. Bol diplomat a kráľovský vyslanec. Väčšinu svojho života strávil v Londýne, v Paríži a všelikde inde, len nie doma. Dokonca bol jeden čas vyslancom u perzského šacha…“ Grófka stíchla a opakom ruky zmietla odrobinku z lesklej čiernej sukne. Vnučke nevenovala ani pohľad.

Marica mala pocit, akoby na ňu zabudla, no opak bol pravda. Stará matka ju vnímala a v duchu spriadala siete.

Marica sa jej páčila. Veľmi.

Pod nepekným, drsným čepcom ukrývala jemnú pleť a zvláštne fialkové oči. Aj ona ich kedysi mala rovnaké. Práve tie oči ju na nej upútali. Živé, žiarivé, smutné i vzdorujúce. Už pri Maricinej kolíske vedela, že jedného dňa… Ibaže roky leteli priveľmi rýchlo a ona to takmer prepásla.

„Marica,“ oslovila vnučku a konečne prešla k veci, „vysvetlím ti, prečo si vlastne tu. Chcem, aby si so mnou šla na dvor. Potrebujem spoločnosť, milá moja, som už starena, ktorej sa občas žiada s niekým prehodiť slovko-dve. Naozaj si pri sebe neviem predstaviť nikoho vhodnejšieho.“ Grófka sa pohodlne usadila, znova si odchlipla z pohára a chvíľu premýšľala. Marica Mariášiová je ešte mladučká, ale oveľa ľahšie sa bude dať vyformovať než frivolné devy z kráľovského paláca, ktoré v ňom vyrastali od útleho detstva. A popravde, naozaj potrebovala mať pri sebe potomka z vlastnej krvi, keď už jej dcéra… Och, škoda pomyslieť.

„Skrátka, chcem, aby si zostala so mnou. Vezmem ťa na

dvor, predstavím kráľovi a kráľovnej! Si moja jediná vnučka, moja krv, a tá by sa nikdy nedala spútať. Neverím, že si sa dobrovoľne rozhodla opustiť rodinu. Príliš dobre poznám Juraja Mariášiho aj svoju dcéru. Viem, kde som urobila chybu, a chcem ju napraviť."

Marica netušila, čo to má znamenať. Vyjavene sa dívala na starú ženu, ktorá na ňu chrlila svoje požiadavky, a v duchu hútala, či sa naozaj nepomiatla. Ona je predsa novicka! O pár týždňov z nej bude naozajstná Božia služobnica. To je jej osud…

Alebo žeby nie?

Tichý hlások v jej hlave odrazu kričal priveľmi hlasno. Naozaj to môže byť pravda? Aké by to bolo? Žiadne odriekanie, modlitby, pôsty ani telesné tresty… Krásne šaty, sloboda, kráľovský dvor…

Zmätok, čo sa jej odrážal v tvári, úprimne rozosmial ženu sediacu oproti nej. Naklonila sa a dlaňou ju pohladila po pleci.

„Marica, drahá moja… myslím, že spolu budeme veľmi dobre vychádzať… Budeš dokonalou spoločníčkou a možno aj dvornou dámou! Určite…"

„Tak to teda nie!" dvere sa s rachotom rozleteli a piskľavý rozčúlený hlas vytrhol dievčinu zo snenia. Vystrašene sa schúlila v kresle a čakala, čo sa bude diať. Matka prskala ako divá mačka a otec, celý purpurový v tvári, sa pred svokrou úporne snažil potlačiť zlosť.

„Akým právom mútite tej úbohej stvore hlavu?!" kričala Katarína Mariášiová na matku, akoby zabudla, s kým má česť. „Je to hriech! Už v kolíske bola zasľúbená Bohu, životu v kláštore! Iba chorá myseľ starej márnivej ženy môže splodiť niečo také rúhačské!"

„Azda je načase nájsť vám nejaký vhodný kláštor na rozjímanie, grófka. Žiaľ za vaším manželom vám naisto pomútil rozum!" pridal sa trochu miernejšie Juraj Mariáši.

„A ty vstaň, Marica! Niekto ťa okamžite odvezie nazad do kláštora. Tvoja prítomnosť tu nie je vhodná! Bolo bláznovstvom ťa sem doviesť!" zvolala matka a zlostne šklbla za Mari-

cin čepiec. Ten sa uvoľnil a dievčinine plavé vlasy sa jej rozsypali po chrbte ako vodopád. Siahali až pod bedrá.

Grófke Bebekovej sa zaiskrilo v očiach. Prekrásne…

„Ako to, že sú dlhé?“ zvrieskla Katarína.

„Ostrihajú nás až na vysviacku, pani matka,“ pripomenula jej ticho Marica a náhlivo si začala schovávať vlasy pod čepiec.

„A vy, madam, môžete sa hanbiť. Keby to ctihodný biskup čo i len tušil, nedal by vám žiadne povolenie… Taká hanba na náš dom!“ bedákala Katarína a matka na ňu zlostne fľochla. Pánboh jej pomáhaj, ale necítila k nej nič. Jej dcéra bola vždy vycivená, v tvári nezdravo prepadnutá, ale napočudovanie mocná ako kôň. Celý Štefan. A rovnako jedovatá. V duchu sa pýtala, čo za suchopárnu stvoru to vlastne porodila. Averzia však bola vzájomná.

„Určite budeme ctihodného biskupa informovať…“ pridal sa Mariáši a zdrapil dcéru za rukáv. „A ty poď! Dúfam, že zabudneš, čo si tu počula, a hriešnu dušu si očistíš v modlitbách!“

Stará matka dovtedy nepovedala ani slovo. Keď však Mariáši prinútil Maricu vstať z kresla, prešla ňou vlna spravodlivého hnevu. Chyby, ktoré narobila pri výchove Kataríny, chcela, potrebovala napraviť aspoň u svojej vnučky. Jej najväčším životným neúspechom by bolo, keby sa aj z Marice stala zatrpknutá žena bez kúska citu. Áno, už len preto stálo za to ochrániť ju. Jej úmysel bol však oveľa sebeckejší.

„Tak dosť!“ povedala autoritatívne a vstala. Vychádzkovou palicou tresla po dlážke tak razantne, až strieborné poháre na stolíku podskočili.

„Ako si dovoľuješ v mojom dome na mňa takto vyskakovať?! Akým právom na mňa útočíš a obviňuješ ma?!“ skrikla a znova tresla palicou. „Ešte stále som tu paňou ja! A ty, milý zať, si len úbohá nula bez majetku, bezo mňa a bez mojich peňazí by si nebol ničím! Žiadna zem, žiaden úrad, na ktorý si taký pyšný, žiaden honor! Hrdé zemianske meno Mariášiovcov by dávno zapadlo prachom, nebyť mojich peňazí. Tamto za dverami,“ palicou prudko ukázala za seba, „sedí notár a ctihodný

biskup, dôverník jej veličenstva. Určite nebudú namietať, ak celý majetok odkážem cirkvi! Alebo sa mýlim?“

Juraj Mariáši i jeho žena náhle zmĺkli, uvedomujúc si, že v tejto chvíli svoju mecenášku poriadne nahnevali. V zaslepenosti si vôbec neuvedomili, že po smrti Michala Bebeka prešiel jeho majetok do spravovania grófky Rozálie Bebekovej, panej horného Gemera, keďže Michal nezanechal mužského potomka.

„Marica,“ oslovila vnučku grófka. „Chceš ísť so mnou na dvor?“ opýtala sa priamo a dievča bez váhania prikývlo.

„Ale… to nesmie…“ namietol Maricin otec.

„Ako to, že nesmie? Kto si, Juraj Mariáši, že sa so mnou odvažuješ prieť?“ ostro odsekla grófka. Oči jej blčali hnevom. Svojím zaťom pohŕdala a vôbec to nebolo kvôli tomu, že pochádzal z najnižšej šľachty. Na dvore kráľa Mateja stretla mnoho šľachticov z radov hornouhorských zemanov, ale tento slizký had, ktorý by zapredal i vlastnú mater, ak by mu to prinieslo nejakú výhodu či úrad, im nesiahal ani po členky.

„A čo sľub?“ ozvala sa Katarína. Grófka len mávla rukou a odvrkla: „Ešte ho nezložila! Cirkev sa isto uspokojí s venom, ktoré si tak veľkodušne ponúkla za svoju dcéru! Panstvo a dôchodky z neho, ktoré som jej prenechala, si odovzdala kláštoru bez môjho vedomia, Katarína! Myslíš si, že o tom neviem? Si hlúpejšia, než som čakala!“ Grófka Bebeková sa vystrela. Málokedy sa znížila k zastrašovaniu či k demonštrácii moci, ibaže tentoraz nemala na výber. Juraj Mariáši a jeho žena boli slabosi, argumenty pre nich neznamenali nič, pokiaľ boli presvedčení o svojej pravde. Prešla k vnučke, postavila sa pred ňu, akoby ju chcela chrániť, pohladila ju pohľadom a natiahla ruku.

Marica s dôverou prijala ponúkanú dlaň a v tej chvíli vedela, že jej život sa navždy zmenil.

„Vy ste ešte tu? Myslela som, že ste odišli!“ posmešne prehodila grófka Bebeková. „Dúfam, že vás poriadne dlho neuvidím, lebo vaša prítomnosť na mňa pôsobí veľmi rušivo. Ešte by som sa, nedajbože, mohla zblázniť a odkázať majetok svojmu šafárovi!“

„Toto ťa ešte bude veľmi mrzieť, nehodná dcéra! Jedného dňa…“ Mariáši prorocky zdvihol prst a pohrozil Marici. „Za tento vzdor budeš právom potrestaná, prisahám!“

„Len aby tebe Boh odpustil zlovôľu a bezcitnosť voči vlastnej krvi,“ odvrkla mu stará grófka a otvorila dvere. „Zbohom!“

Buchnutie dverí znelo príliš hlasno, rázne klopkanie čižiem Juraja Mariášiho a šuchot šiat Maricinej matky sa niesli po dlhej chodbe ako výstraha, až napokon úplne stíchli.

Marica stála pred dverami a tupo pozerala na zložitý vyrezávaný vzor. Srdce jej prudko búchalo a v myšlienkach mala chaos. Nikdy doteraz nevidela autoritatívneho otca, že by pokorne sklopil zrak, a hoci bol v tvári bordovejší ako baldachýn nad posteľou starej matky, neodvážil sa jej postaviť. Rozália Bebeková bola neuveriteľne sebavedomá, impulzívna a… tvrdá.

Marica zacítila, ako jej stará matka položila ruky na plecia a pevne ich stisla.

„Čo teraz?“ opýtalo sa po chvíli dievča.

„Čo? Nuž, hádam sa lepšie zoznámime, Marica, takmer sa nepoznáme. Krv nie je voda, myslím, že k sebe veľmi rýchlo nájdeme cestu.“ Usmiala sa a zaviedla vnučku ku kreslu. Nežne jej zložila z hlavy čepiec a prstami prečesala husté plavé kadere. „Treba ťa pripraviť na dvor. Kráľovná je veľmi pobožná žena, určite ocení tvoju výchovu, no musíš vedieť, že dvor, to je aj niečo iné… Veľkolepé plesy, etiketa, intrigy…“ rozhovorila sa grófka.

„Ja viem, že si vydesená. Viem, že si z toho všetkého úplne vykoľajená, ale ver mi, osud, čo ti pripravil otec, je oveľa jednotvárnejší než ten, ktorý ti ponúkam ja, a ty to vieš, cítiš to. Si mladá, zvedavá a v hĺbke duše si sa nikdy nezmierila s tým, že sa máš obetovať. Možno túžiš po láske, po rodine, po vlastných deťoch, ktorým by si dala toľko lásky, koľko sa tebe nikdy nedostalo. A túžiš vidieť svet vlastnými očami.“

Akoby Marici hovorila z duše. Pravdaže bola vydesená, ohúrená udalosťami, ktoré sčista-jasna rozčerili stojaté vody jej života, ale dostala šancu prežiť iný život než ten, ktorý jej na-

plánovali rodičia. Vari o takýto zázrak neprosila Boha každý deň vo svojich modlitbách?

Odvahu! prikázala si a zhlboka sa nadýchla.

„Porozprávate mi o sebe a o dvore, madam?“ opýtala sa.

„Isteže,“ usmiala sa stará matka a pohladila ju po hlave. Akosi sa jej potrebovala stále dotýkať. Potom sa náhle zamračila, vzala do ruky čepiec, v prstoch požmolila nevábny, neforemný mníšsky habit. „A s týmto sa navždy rozlúčiš!“

„Ale ja nič iné nemám, madam…“

„Hm… tak to budeme musieť napraviť, zlatko! Tvoja stará matka je Rozália Bebeková, najbohatšia vdova gemerskej stolice a dvorná dáma. Hádam si si nemyslela, že sa o takéto maličkosti nepostarám! Ha?“

Staršia žena sa usmiala. Urobila správnu vec. Roky vnučku zanedbávala, nenašla si čas, aby sa zastavila doma a skontrolovala rodinu, no keď jej šafár napísal, že Marica má mať o pár týždňov vysviacku, už nebolo na čo čakať. A manželov pohreb bol dokonalou príležitosťou na vlastné oči konečne uvidieť všetkých pohromade. Zať sa nezmenil, ostal rovnakým domýšľavým hlupákom, na akého sa zmenil po sobáši, dcéra pri ňom osprostela ešte väčšmi, ako sa grófka obávala, mladučký Ondrej Mariáši, jediný mužský dedič Bebekovcov, bol ešte bábkou v rukách svojich rodičov, no a Marica… Tá sa jej zapáčila na prvý pohľad. Mala v očiach niečo vzdorujúce, niečo živé, čo u svojej dcéry nikdy nevidela. V tej chvíli sa rozhodla. Marica zostane s ňou, vykreše z nej dámu, príťažlivú osobnosť, o ktorú sa budú uchádzať vznešení veľmoži, nájde jej vhodného manžela, nie takého hlupáka, ako je Juraj Mariáši, a konečne prevezme kontrolu nad svojou rodinou.

Tak, presne tak to bude! Hneď ráno musí požiadať biskupa, aby Maricu uvoľnil z rádu. Veno, ktoré priniesla kláštoru, ako odškodné isto postačí, pomyslela si grófka a siahla po zvončeku, aby privolala slúžku. Bolo toho treba ešte veľmi veľa zariadiť. Vyprevadiť hostí, objednať látky, zvolať krajčírky, obuvníkov, parochniarov, klobučníkov, klenotníkov… Marica nemala vô-

bec nič, čo by sa dalo nazvať výbavou mladej dámy. No najhlavnejšie bolo čo najskôr pripraviť dievčinu na nový život plný lesku, nádhery, no i zlomyseľných klebiet a zákulisných intríg na veľkolepom dvore kráľa Mateja a kráľovnej Beatrix.

2. kapitola

Alexander Meranský sa lenivo vyšvihol do sedla, z vrecka vytiahol strieborniak a hodil ho paholkovi zo stajne hostinca.

„Na, vezmi a zabudni, že si nás tu videl!" povedal prísne a len čo obrátil zrak ku koču odvážajúcemu jeho milenku opačným smerom, už ho vypustil z hlavy.

Rozladene myslel na blížiace sa stretnutie s matkou. Mal sa vrátiť už včera, ale kto by sa ponáhľal, keď v náručí milenky bolo oveľa príjemnejšie. Uškrnul sa, no ironický úsmev sa zmenil na otrávený, len čo bodol koňa do slabín a vyrazil. Od hostinca to bola len chvíľa do mesta, ignoroval stráže na bráne, šialeným cvalom sa hnal ulicami popod masívne hradby kráľovského paláca a zastal až pred rodinným sídlom.

Obrovská honosná budova so záhradou bola celá vyzdobená bielymi stuhami a obsypaná kvetmi. Sluhovia pobehovali sem a tam, každý za svojimi povinnosťami.

Alexander zveril koňa prvému paholkovi, na ktorého natrafil, a hoci sa mu ani trocha nechcelo, pomaly sa pobral do izieb svojej matky.

Nedal sa ohlásiť, rovno vstúpil do dverí, zrazil opätky a uklonil sa s fičúrskym úsmevom, ktorý na matku vždy zapôsobil. Ani netušil, prečo to robí, možno z pocitu viny, možno preto, lebo ju chcel potešiť. Matka však mala návštevu, dom bol plný klebetníc z kráľovského dvora.

„Madam… Dámy…" pozdravil, hlboko sa uklonil a klobúkom zamietol zem.

Žena sediaca uprostred štebotajúcich dvorných dám na chvíľu zmeravela. Uprelo sa naňho dvanásť párov očí, niekto-

ré pohľady boli zbožňujúce, iné pohoršené, len jeden dokonale odsudzujúci.

Agnes Andechská, vojvodkyňa z Meranu, prudko vstala, takmer prevrhla stoličku, ako sa hnala synovi oproti. Zastala tesne pred ním a obviňujúco mu ďobla prstom do hrude.

„Alexander! Toto si už naozaj prehnal!"

„Madam," začal, no nekompromisný, namosúrený výraz vojvodkyne napovedal, že tentoraz mu tak ľahko neodpustí.

V komnate razom nastalo ticho, obecenstvo takmer nedýchalo, pripravené zachytiť aj najmenší náznak pikantného škandálu.

Alexander kajúcne sklopil oči. „Mrzí ma to," sotva počuteľne vydýchol.

„Mrzí?!" vojvodkyňa sa opýtala hlasnejšie, než sa patrilo, a neveriacky pokrútila hlavou. Dlane ju príšerne svrbeli, túžila na mieste strestať svojho syna, sťaby mal päť rokov. No namiesto toho sa len zhlboka nadýchla, pokojne sa otočila k svojim spoločníčkam, ktoré dychtivo načúvali.

„Ospravedlňte nás, dámy."

Alexander si bez záujmu obzrel ženské zhromaždenie. Dvorné dámy mu odjakživa pripadali ako sliepky. Hlúpe, nesamostatné, hlučné… Nikdy nechápal, ako môže jeho inteligentná matka strpieť toľko bezduchého kotkodákania.

Z ironických myšlienok ho vytrhol matkin hlas.

„Poď so mnou!" precedila pomedzi zuby, schmatla syna za rukáv a ťahala ho do vedľajšej miestnosti.

„Neopováž sa protestovať ani ma strápniť, Alexander! Inak prisahám, že ti vyrobím taký škandál, že sa už do smrti na dvore neukážeš!" sykla, keď naznačil mierny odpor. Ani trocha sa mu to nepozdávalo.

„To by ste neurobili…"

„Ver tomu, že urobila!" prudko otvorila dvere do pracovne a vsotila ho dnu. „Ver!"

Jej ostrý tón Alexandra prekvapil. Agnes Meranská bola od prírody jemná žena, vždy dbala na dekórum, v každej situácii

sa vedela ovládať ako nikto z celej rodiny, nikdy nezvýšila hlas, nikdy nepanikárila. No teraz sa až triasla od zlosti a Alexander si začal pomaly uvedomovať, že lichôtky mu už nepomôžu. Ani prosby, ani kajanie. Asi niečo vážne prehnal. Ale čo?

Dvere za ním tresli, šuchot sukní sa presunul k oknu. V miestnosti bolo chvíľu počuť len praskanie polien v plameňoch. Veľký kozub stál uprostred steny a nad ním visel obraz otca, ktorý naňho z výšky prísne zazeral. Vždy ho mal rád, miloval ho a ctil, a matka musela mať veľmi vážny dôvod, že si vzala na pomoc nebohého manžela.

„Prečo ste ma sem priviedli?" prišikrtene zo seba vytisol, no vojvodkyňa nereagovala. Akoby sa stratila vo vlastných myšlienkach.

„Matka…"

„Čo hovoríš?" obrátila sa k nemu a uvidela, ako zarazene hľadí na obraz svojho otca.

„Je mŕtvy už päť rokov, Alexander… A presne päť rokov sa s tým nedokážeš vyrovnať."

„Hlúposť!"

„Tak hlúposť?!" vykríkla vojvodkyňa a prešla k nemu rázny krokom. „Ako mi teda vysvetlíš svoje správanie, syn môj? Mal si ho rád, zbožňoval si ho tak ako on teba. No odkedy zomrel, neustále sa ničíš. Dúfam, že preto chodíš domov tak zriedka, lebo by si sa musel hanbiť!"

„Čo chcete odo mňa počuť, matka?" zvolal. Mal neodbytné nutkanie ujsť z tejto miestnosti, z tohto domu, z nekonečného kolotoča výčitiek, či už zaslúžených, alebo nie.

Vojvodkyňa vyprskla a v návale zlosti rozhodila rukami. Okolo nej sa vznášala jemná vôňa ruží, celú ju zahaľovala sťa jemný hodváb. Alexander sa na ňu uprene zadíval.

Bola krásna, aj v štyridsiatke mohla pokojne súperiť s mladými devami, ktoré rok čo rok prichádzali na dvor v celých húfoch. A keby jej čelo nepretínala hlboká vráska, nikto by netušil, že má dve dospelé deti. Svetlé vlasy mala zopnuté sponami, ozdobené jednoduchou bielou ihlicou s perlou. Aká skrom-

nosť v porovnaní s vyzdobenými dvornými dámami! Jeho matka by pôsobila ako vojvodkyňa, aj keby mala na sebe len vlnenú handru.

Alexander sa pri tej predstave uškrnul, no matka si to vysvetlila po svojom.

„Je mi z teba na zaplakanie!"

„Tak plačte, vyplačte zo seba to strašné sklamanie, že váš syn sa nespráva podľa vašich predstáv," odvetil kruto. Chcel ju raniť, tak ako ona pred chvíľou ranila jeho, ibaže keď uvidel jej utrápený pohľad, hneď svoje slová oľutoval. No namiesto pokory sa k nej obrátil chrbtom. Ešteže má Izabelu…

„Idem za sestrou," povedal nahlas a vykročil k dverám.

„Izabela odišla, Alexander."

„Odišla? A kedy?"

„Dnes ráno. So svojím manželom."

„Ani sa nerozlúčila?"

„Bola by sa rozlúčila, syn môj, keby sme vedeli, kde si! Keby si prišiel včera večer, keby si na jej svadbe zostal triezvy, keby ti rozum nepomútila madam de Rochlitz!" kričala rozčúlene Agnes a prstom ustavične ďobala do synovej pevnej hrude. Meno najnovšej milenky svojho syna pohrdlivo vypľula z úst.

„Camille dajte pokoj!"

„Aha, tak Camille!"

„Nebuďte uštipačná, madam, toto sa na vás vôbec nepodobá. Kedy odišla Izabela? Určite ju dobehnem. Záprah kniežaťa Burenského nie je veľmi rýchly."

„Ty to stále nechápeš, Alexander! Nie je podstatné, či ho dobehneš, alebo nie. Sklamal si svoju sestru, vymenil si svoju rodinu za hlt vína a náručie frivolnej ženy… Tvoja sestra nasledovala manžela, no chcela sa rozlúčiť aj s bratom, ktorého ľúbi, ktorého vždy ochraňovala a mlčky znášala tresty za jeho hriechy. Myslíš si, že o tom neviem? Ha! Si nezodpovedný, sebecký a zhýralý. Fuj! Razí z teba víno a tá pobehlica. Čo ťa vlastne ešte zaujíma? Pravdaže, okrem žien, súbojov, poľovačiek a pitiek v krčmách v meste…"